

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ

η εφαρμογή της στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση

Η τυποποίηση αποτελεί την πρώτη και πλέον ισχυρή παράμετρο της ποιότητας. Είναι μια διαδικασία με την οποία καθιερώνονται τα πρότυπα, δηλαδή έγγραφα κοινής αποδοχής που θέτουν τους απαραίτητους κανόνες για την παραγωγή, τη σύνθεση και τις ιδιότητες που πρέπει να έχει ένα προϊόν ώστε να ανταποκρίνεται στο σκοπό για τον οποίο προορίζεται.

Η τυποποίηση αποτελεί βασικό παράγοντα στην οργάνωση της κοινωνίας και επιδρά σημαντικά στο σύστημα των συναλλαγών και της παραγωγικής διαδικασίας. Αφορά όλους τους ανθρώπους, διότι μπορεί να εφαρμοσθεί σε όλα τα θέματα της ανθρώπινης δραστηριότητας. Η εφαρμογή της μπορεί να γίνεται ασυναίσθητα και αυθόρμητα, ως αποτέλεσμα μιας συνήθειας ή ενός εθίμου, αλλά μπορεί να γίνεται και ενσυνείδητα και προγραμματισμένα, με την καθιέρωση και εφαρμογή ορισμένων κανόνων που ονομάζονται τεχνικές προδιαγραφές ή πρότυπα.

Προδιαγραφές υπήρχαν πάντοτε, αν και ήταν απλούστερες από τις σημερινές. Νομίσματα, διαστάσεις και βάρη, είναι παραδείγματα τυποποίησης που άρχισε να χρησιμοποιεί ο άνθρωπος πριν από χιλιάδες χρόνια. Από ευρήματα επιγραφών φαίνεται ότι στην αρχαία Ελλάδα η τυποποίηση ήταν αρκετά διαδεδομένη και χρησιμοποιούνταν σε όλα σχεδόν τα τότε παραγόμενα προϊόντα όπως μέταλλα, κράματα, νομίσματα, κρασί, λάδι κ.ά.. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το κείμενο επιγραφής του 4ου π.χ. αιώνα που αναφέρει αναλυτικά τη σύνθεση του μπουλντζου που θα έπρεπε να χρησιμοποιήσει ο κατασκευαστής του έργου. Το αρχαίο αυτό κείμενο, με τις οδηγίες και τους κανόνες που περιείχε, αποτελούσε ένα πρότυπο, όπως θα το λέγαμε σήμερα.

ΕΚΔΟΣΗ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Τα πρότυπα, ανάλογα με τον φορέα εκδόσεως τους και το επίπεδο εφαρμογής τους, μπορούν να διακριθούν σε:

- 1. ιδιωτικά πρότυπα**, τα οποία μπορεί να συντάξει μία επιχείρηση για τα παραγόμενα ή χρησιμοποιούμενα προϊόντα της
- 2. εθνικά πρότυπα**, τα οποία συντάσσουν οι Εθνικοί Οργανισμοί Τυποποίησης κάθε χώρας (όπως είναι ο ΕΛΟΤ για την Ελλάδα) και τα οποία προορίζονται για εφαρμογή εντός της επικράτειας της χώρας
- 3. περιφερειακά και διεθνή πρότυπα**, τα οποία εκδίδουν φορείς από ομάδες χωρών (όπως είναι ο CEN στην Ευρωπαϊκή Ένωση) ή διεθνείς οργανισμοί (όπως ο ISO), και τα οποία είναι αποδεκτά σε ένα ευρύτερο ή διεθνές επίπεδο

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η τυποποίηση με την σημερινή της μορφή, δηλαδή με την καθιέρωση προτύπων και διαδικασιών πιστοποίησης άρχισε να εφαρμόζεται από τα μέσα του 19ου αιώνα

όταν άρχισε η αλματώδης ανάπτυξη της βιομηχανίας, οπότε ήταν απαραίτητο για την μαζική παραγωγή προϊόντων να εφαρμοσθούν συστηματικά αρχές απλοποίησης, ταξινόμησης και ομοιομορφίας. Οι χώρες, πρώτα οι βιομηχανικές και αργότερα οι αναπτυσσόμενες, αντιλαμβάνόμενες τον σημαντικό ρόλο της τυποποίησης στην οικονομική ανάπτυξη άρχισαν να ιδρύουν εθνικούς φορείς αρμόδιους για την τυποποίηση. Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι στις ΗΠΑ το Αμερικανικό Ινστιτούτο Προτύπων (ANSI) ιδρύθηκε το 1918, στην Ελβετία η ελβετική Υπηρεσία για την Τυποποίηση (SNV) το 1919, στην Ιταλία (UNI) το 1921. Ο Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης (ISO) ιδρύθηκε το 1946 και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης (CEN) το 1983.

για τα προϊόντα και τις κατασκευές από ξύλο, η τυποποίηση έχει ιδιαίτερη σημασία αλλά η διαδικασία της είναι αρκετά πολύπλοκη διότι το ξύλο από τη φύση του, ως βιολογικό υλικό, έχει ανομοιογενή και μεταβαλλόμενη δομή

Η ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η σύγχρονη, συστηματοποιημένη τυποποίηση παρέμεινε άγνωστη στην Ελλάδα για πολλά χρόνια, κυρίως λόγω της βιομηχανικής της υπανάπτυξης. Ενώ λοιπόν στα βιομηχανικά αναπτυγμένα κράτη την ευθύνη για την σύνταξη και έκδοση των προδιαγραφών είχαν τα εθνικά ιδρύματα τυποποίησης, στην Ελλάδα, για τον ρόλο αυτό αρμόδιες ήταν οι νομοθετικές αρχές και οι προδιαγραφές περιβαλλόταν με την ισχύ νόμου. Περιστασιακά και αποσπασματικά δημιουργήθηκαν διάφοροι οργανισμοί με διάσπαρτες αρμοδιότητες, ενώ πολλοί κρατικοί φορείς, για να καλύψουν ορισμένες ανάγκες τους (κυρίως προμήθειας πρώτων υλών), ανέλαβαν την πρωτοβουλία και συνέταξαν σχετικές προδιαγραφές. Η έλλειψη εθνικών προδιαγραφών είχε ως αποτέλεσμα πολλές επιχειρήσεις να ακολουθούν εθνικές προδιαγραφές άλλων χωρών, όπως της Γερμανίας, Γαλλίας και Βρετανίας. Υπήρχαν όμως και επιχειρήσεις που συνέτασσαν και ακολουθούσαν δικές τους προδιαγραφές.

Η πρώτη προσπάθεια, για την δημιουργία κρατικού φορέα τυποποίησης στην Ελλάδα, έγινε το 1965 με την ίδρυση ως ΝΠΔΔ του Οργανισμού Τυποποίησης Ελληνικών Προϊόντων (ΟΤΕΠ). Ο οργανισμός αυτός διαλύθηκε το 1968 και τον ίδιο χρόνο ιδρύεται στο Υπουργείο Βιομηχανίας η "Διεύθυνσις Τυποποιήσεως". Από την νέα αυτή υπηρεσία παρατηρήθηκε μια αξιόλογη προσπάθεια για την έκδοση των εθνικών ελληνικών προδιαγραφών (NHS). Συντάχθηκαν σχέδια προδιαγραφών

με βάση κυρίως τις προδιαγραφές του ISO καθώς και εθνικές προδιαγραφές άλλων χωρών, αλλά πολλά από αυτά παρέμειναν στο στάδιο του σχεδίου, όπως για παράδειγμα το σχέδιο προδιαγραφής Αρ. 108 Ινοσανίδες. Σήμερα, την ευθύνη για την ανάπτυξη και διάδοση της τυποποίησης στην Ελλάδα, έχει ο ΕΛΟΤ (Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης) ο οποίος ιδρύθηκε με τον Νόμο 372/1976, εν όψη της τότε προετοιμασίας της χώρας για την είσοδό της στην Ε.Ε.

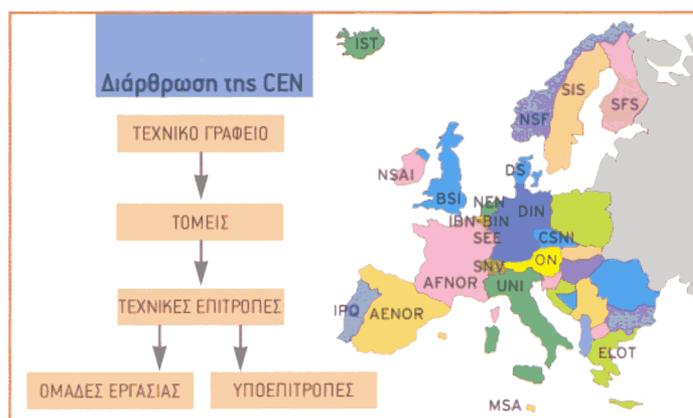
Η ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Υπεύθυνος φορέας για την εκπόνηση και έκδοση των προτύπων στην Ε.Ε. από το 1983 είναι ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Τυποποίησης (CEN), του οποίου μέλη αποτελούν οι Εθνικοί Οργανισμοί Τυποποίησης των χωρών της Ε.Ε. Η οργανωτική δομή της CEN περιλαμβάνει ένα Τεχνικό Γραφείο (BT) που είναι υπεύθυνο για όλες τις εργασίες και το οποίο αποφασίζει για την δημιουργία Τεχνικών Επιτροπών (TC) στις οποίες ανατίθενται οι εργασίες εκπόνησης προτύπων για ένα συγκεκριμένο θέμα. Οι επιτροπές αυτές συνεδριάζουν μια ή δυο φορές τον χρόνο και ένα από τα πρώτα τους καθήκοντα είναι να ετοιμάσουν ένα χρονοδιάγραμμα για το πρόγραμμα εργασίας. Η περισσότερη εργασία γίνεται με αλληλεγγύη από τις Ομάδες Εργασίας (WG) που δημιουργούνται μέσα σε κάθε τεχνική επιτροπή για την επεξεργασία συγκεκριμένων θεμάτων. Η σύνταξη των Ευρωπαϊκών Προτύπων (EN) γίνεται μέσα από προδιαγραμμένες διαδικασίες με τη συμμετοχή εκπροσώπων από τη βιομηχανία, τους καταναλωτές, τους εργαζόμενους κ.ά. και ακολουθεί μια συγκεκριμένη διαδικασία. Αρχικά γίνεται η εκπόνηση Σχεδίου του Ευρωπαϊκού Προτύπου (prEN) από την τεχνική επιτροπή και ακολουθεί η διαδικασία της δημόσιας κρίσης του, στην οποία συμμετέχουν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς και διαρκεί κανονικά 6 μήνες. Αν τα αποτελέσματα δεν είναι ικανοποιητικά μπορεί να δοθεί παράταση από 2 μέχρι το πολύ 4 μήνες. Μετά την ολοκλήρωση της δημόσιας κρίσης το σχέδιο προωθείται για έγκριση και καθιερώνεται ως EN εφόσον γίνει αποδεκτό, μετά από ψηφοφορία, με πλειοψηφία τουλάχιστον 71%. Οι εθνικοί φορείς τυποποίησης των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι υποχρεωμένοι, ακόμη και αυτοί που εκφράστηκαν αρνητικά, να αποδεχθούν τα EN δίνοντας σε αυτά την μορφή του εθνικού προτύπου, και να αποσύρουν τα τυχόν υπάρχοντα αντικρουόμενα εθνικά πρότυπα.

Οι φορείς τυποποίησης των χωρών της Ε.Ε. (όπως είναι ο ΕΛΟΤ), εξακολουθούν βέβαια να έχουν την δυνατότητα εκπόνησης εθνικών προτύπων, αλλά σύμφωνα με την οδηγία της Ε.Ε. κάθε τεχνικός σχεδιασμός ή πρότυπο που σχεδιάζεται να τεθεί σε ισχύ σε κάποιο μέλος της Ε.Ε. κοινοποιείται με κάποιες τυπικές διαδικασίες γνωστοποίησης στην Επιτροπή της Ε.Ε. και μέσω αυτής, μεταφρασμένο σε όλα τα υπόλοιπα κράτη - μέλη.

Για τα προϊόντα και τις κατασκευές από ξύλο, η τυποποίηση έχει ιδιαίτερη σημασία αλλά η διαδικασία της είναι αρκετά πολύπλοκη διότι το ξύλο από τη φύση του, ως βιολογικό υλικό, έχει ανομοιομορφη και μεταβαλλόμενη δομή. Στη CEN υπάρχουν 6 τεχνικές επιτροπές (Πίνακας 1) που έχουν άμεση σχέση με το ξύλο (είτε ως πρώτη ύλη είτε με τα προϊόντα που παράγει) και διάφορες άλλες που επηρεάζουν έμμεσα ή με τη μορφή συνεργασίας την τυποποίηση του ξύλου.

Τα ευρωπαϊκά πρότυπα βασίζονται γενικώς στα πρότυπα του ISO. Ωστόσο δημιουργούνται και ειδικά ευρωπαϊκά πρότυπα, κυρίως σε περιπτώσεις που αντίστοιχα διεθνή πρότυπα δεν είναι ακόμη διαθέσιμα. Κατά κανόνα, τα πρότυπα δεν είναι υποχρεωτικά και προορίζονται για εθελοντική εφαρμογή, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις η εφαρμογή τους μπορεί να είναι και υποχρεωτική. ^

Ο Δρ. Ιωάννης Μπαρμπούτης είναι Τεχνολόγος Ξύλου, Λέκτορας Α.Π.Θ.

Πίνακας 1.
Οι τεχνικές επιτροπές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τυποποίησης που ασχολούνται με τον τομέα του ξύλου και των προϊόντων του

Τεχνική Επιτροπή	Τίτλος-Αντικείμενο της Επιτροπής	Εποπτεύουσα Γραμματεία
CEN/TC 33	Πάρτες, παράθυρα, παντζούρια, ξυλεία οικοδομών και κουρτινόξυλα	AFNOR (Γαλλία)
CEN/TC 38	Διάρκεια (αντοχή) του ξύλου και των μεταποιημένων προϊόντων του	AFNOR (Γαλλία)
CEN/TC 112	Συγκολλημένα προϊόντα ξύλου όπως ινοπλάκες, μορισπλάκες, αντικολλητικά	DIN (Γερμανία)
CEN/TC 124	Ξυλεία κατασκευών	DS (Δανία)
CEN/TC 125	Στρογγυλή και ηριστή ξυλεία	AFNOR (Γαλλία)
CEN/TC 207	Επιηλοποίηση	UNI (Ιταλία)

